Aistė Ragauskaitė,
Vida Indrulėnaitė-Šimanauskienė

Elektros kabelio vietos tarp Algirdo ir Augustijonų gatvių tyrimai

2022 m. Vilniuje, nuo Augustijonų g. 4A esančios transformatorinės iki kitos transformatorinės Algirdo g. 57, elektros kabelio rekonstravimo darbų metu atlikti archeologiniai tyrimai. Žvalgomųjų tyrimų metu ištirta 6 vienetai šurfų, bendro 17,9 m^2 ploto. Žvalgymų metu žvalgyta 21 vienetas tranšėjų, bendro 1202,8 m^2 ploto ir 7 vienetai iškasų, bendro 34,5 m^2 ploto. Bendras žvalgytas plotas – 1237,3 m^2. Iš viso bendras tirtas plotas – 1255,2 m^2. Tyrimai vykdyti Vilniaus senamiesčio ir Naujamiesčio teritorijose. Rūdninkų ir Kruopų gatvėse aptikti archeologiškai vertingi kultūriniai sluoksniai su radiniais. Algirdo, Didžiojoje, Kruopų, Raugyklos, Rūdninkų gatvėse atidengti mūrų fragmentai.

1 pav. Šurfe 3 atidengti mūro (M35) ir grindinio (G1) fragmentai. V. Indrulėnaitės-Šimanauskienės nuotr.

Fig. 1. Fragments of masonry structure (M35) and pavement (G1) uncovered in test pit 3.

Kruopų gatvėje šalia Kruopų ir Plačiosios gatvių sankirtos tirto šurfo, kuriame buvo aptiktas XVIII a. kultūrinis sluoksnis, artimiausioje aplinkoje archeologiniai tyrimai buvo vykdyti 2020 m. Jų metu S. Rutkovski šalia Plačioji g. 4 sklypo ištyrė du bendro 5 m^2 dydžio šurfus. Arčiausiai tirtame šurfe, 1,35–1,4 m gylyje, atidengtas preliminariai pagal aptiktus radinius XX a. I puse datuojamo grindinio fragmentas. Įžemis pasiektas 2,8 m gylyje. Kiek toliau tirtame šurfe fiksuoti maišyti, XIX–XX a. suformuoti sluoksniai su šio laikotarpio radiniais. Įžemis pasiektas 1,2 m gylyje (*LIIR*, f. 1, b. 10147).

Ties sankirta su **Plačiąja gatve** šaligatvio vietoje ištirtas 3 m^2 dydžio šurfas 3. Iki 1 m gylio stebėti piltiniai XX–XXI a. sluoksniai. Nuo 1 m gylio iki tirto 1,4 m gylio fiksuotas sluoksnis su XVIII a. radiniais. Nuo 60 cm gylio atidengta pamato liekana (M35) (1 pav.). Aptikta pamato liekana yra susijusi su XIX a. laikotarpiu suformuotu mediniu užstatymu čia buvusiame sklype. Nuo 1,4 m gylio atidengtas XVIII a. II puse datuojamas grindinio fragmentas sudarytas iš 19x15; 23x22; 10x13 cm ir panašaus dydžio akmenų.

Rūdninkų gatvė nuo seno buvo svarbi Vilniaus miesto arterija, pavadinimą gavusi iš Rūdninkų girios. Pirmieji užstatymai išilgai Rūdninkų kelio atsirado jau XIV a. Pamažu

Rūdninkų gatvė tapo Vilniaus „vokiečių miesto“ dalimi. Čia kūrėsi vokiškai kalbantys amatininkai. Gatvė labai nukentėjo per XVII a. vykusius gaisrus, maskvėnų antpuolį, dauguma pastatų sudegė Šiaurės karo ir vėlesnių istorinių įvykių metu. Per Antrąjį pasaulinį karą apgadinta gatvės Š dalis pokariu buvo nugriauta ir įrengtas dabartinis Rūdninkų skveras.

Šalia Rūdninkų ir Dysnos gatvių sankirtos tirto šurfo, kuriame buvo aptiktas XVII–XVIII a. kultūrinis sluoksnis, artimiausioje aplinkoje archeologiniai tyrimai buvo vykdyti 2017 m. Jų metu V. Muralis Rūdninkų g. 10 žvalgytame 9 m^2 dydžio plote fiksavo supiltinį XX a. II pusės sluoksnį (*LIIR*, f. 1, b. 8323). Ašmenos, Dysnos ir Mėsinių gatvių sankirtoje 2005 m. T. Poška maždaug 107,4 m^2 plote atliko žvalgymus. Jų metu aptikti mūrinių pamatų, nugriautų po Antrojo pasaulinio karo, fragmentai, preliminariai datuojami XVII–XVIII a. Aptikta XVII–XX a. radinių (*LIIR*, f. 1, b. 4521).

Ties sankirta su **Dysnos gatve** šaligatvio vietoje ištirtas 4,2 m^2 dydžio **šurfas 1**. Iki 50 cm gylio fiksuoti piltinės kilmės sluoksniai, suformuoti XX a. vykdant inžinerinių tinklų įrengimo darbus. Nuo 50 cm gylio šurfo kampuose užfiksuotas XVII–XVIII a. sluoksnis su šiam laikotarpiui būdingais buitinės ir statybinės keramikos radiniais. Nuo 50 cm gylio atidengtas mūro fragmentas (M14), sudarytas iš rusvos ir rausvos spalvos, ?x13x5,5; ?x?x5; ?x13x5 cm dydžio plytų, rištų kalkių skiediniu. Dar vienas mūro fragmentas (M15), sudarytas iš aptrupėjusių gelsvos ir raudonos spalvos plytų, rištų kalkių skiediniu, atidengtas nuo 70 cm gylio. Pamatų liekanos rastos posesijoje 291–292. Šios teritorijos užstatymas gali būti suskirstytas iki 1763 m. ir nuo XVIII a. 8–9 dešimtmečių iki Antrojo pasaulinio karo. Manytina, kad tyrimų metu buvo atidengta kapitalinės sienos pamato liekana, kuri pagal naudotas statybines medžiagas greičiausiai yra susijusi su antruoju šios posesijos užstatymo etapu, vykusiu XVIII a. pabaigoje.

2 pav. Šurfe 2 atidengta pamato liekana (M34). V. Indrulėnaitės-Šimanauskienės nuotr.

Fig. 2. Foundation fragment (M34) uncovered in test pit 2.

Rūdninkų gatvėje tirtose tranšėjose, iškasoje ir šurfuose iš viso atidengta 28 vienetai mūrų fragmentų, datuojamų XVII a. II puse–XIX a. pradžia. Iš jų išsiskiria šurfe 2 60 cm gylyje atidengta ŠR–PV kryptimis orientuoto pamato su bankete liekana M34 (2 pav.). Pamato liekana šiek tiek užapvalinta arba sukasi V kryptimi. Plytos su išilginėmis braukomis, ?x16x8; ?x15,5x7; 29,5x?x7 cm dydžio, rištos kalkių skiediniu. Pamatas datuojamas XVII a. II puse ir siejamas su šioje vietoje buvusiais Rūdninkų vartais, kuriuos 1800 m. nugriovus buvo suformuota 1209 posesija.

Likusioje trasoje fiksuoti tik piltinės kilmės XX–XXI a. suformuoti sluoksniai su pavieniais XVI–XX a. radiniais. Algirdo, Didžiojoje, Kruopų, Raugyklos, Rūdninkų gatvėse iš viso atidengta 39 mūrų fragmentai, datuojami XVII–

3 pav. Tyrimų metu aptikti radiniai: a – plokštinio koklio fragmentas; b – puodynės pakraštėlio su ąsa fragmentas; c – puodo pakraštėlio fragmentas. I. Sinkevičiūtės nuotr.

Fig. 3. Finds: a – fragment of a flat stove tile; b – fragment of a rim with handle; c – rim fragment.

XX a. Įžemis Algirdo gatvėje tirtoje tranšėjoje 21 nuo 40 cm gylio ir pasiektas Kauno gatvėje tirtoje tranšėjoje 16 nuo 40 cm gylio. Tyrimų metu rasta 385 vienetai XVI–XX a. datuojamų radinių, kurių daugumą sudarė buitinė ir statybinė keramika (3 pav.).

The Investigation of the Electricity Cable Path between Algirdo and Augustijonų Streets

In 2022, archaeological excavations were carried out during the reconstruction of electricity cables, situated between Algirdo and Augustijonų Streets in Vilnius. The exploratory excavation comprised six test pits with a total area of 17.9 m^2. In addition, 21 utility trenches with a total area of 1,202.8 m2 and 7 trench extensions with a total area of 34.5 m^2 were surveyed. In total, the area investigated was 1,255.2 m^2. In test pit 1 on Rūdninkų Street, an archaeological layer with finds from the 17th and 18th centuries and the remnants of a late-18th-century foundation was found at a depth of 50 cm. In test pit 3 on Kruopų St., an 18th-century layer with finds was recorded at a depth of 1 m and deeper, along with a stone pavement dating to the second half of the 18th century and the remnants of a foundation dating to the first half of the 19th century (Fig. 1). Along the rest of the path, only redeposited fills originating in the 20th and 21st centuries were observed, with isolated finds ranging from the 16th to the 20th centuries.

A total of 39 masonry structures were uncovered on Algirdo, Didžioji, Kruopų, Raugyklos, and Rūdninkų Streets, dating to the 17th–20th centuries. The remnant of the foundation M34 uncovered on Rūdninkų St. which dates to the second half of the 17th century is worthy of a separate mention, since it may be linked to the Rūdninkai Gate (Fig. 2). Sterile soil was reached in Trench 21 on Algirdo St. at a depth of 40 cm and in Trench 16 on Kauno St at a depth of 40 cm. The excavations yielded 385 artefacts dating from the 16th to the 20th centuries, the majority of which consisted of household pottery and structural ceramics (Fig. 3).

Aistė Ragauskaitė,
Aurimas Steponkus

Aguonų gatvė 17

2022 m. Vilniaus senojo miesto ir priemiesčių archeologinėje vietovėje bei Vilniaus miesto istorinės dalies, vadinamos Naujamiesčiu, teritorijoje, Aguonų g. 17 sklype ir jo aplinkoje, atlikti detalieji tyrimai ir žvalgymai.

Aguonų g. 17 sklypas yra plačiai tyrinėtas – 2006 m. R. Žukovskis (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 393–395) ir 2017 m. G. Jonutis (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 386–387) atliko žvalgomuosius tyrimus. Didesnės apimties tyrimus šiame sklype